

راهنمای کاربران

سامانه خانوار

نسخه ۴

تابستان ۱۴۰۳

فهرست مطالب

مقدمه	۳
تعاریف و ملاحظات کلی سامانه خانوار	۳
تعریف انواع خانوار	۳
خانوار معمولی (خانوار):	۳
خانوار مؤسسه ای:	۳
تعریف سرپرست خانوار	۳
تعریف شناسه خانوار	۳
تفاوت خانواده با خانوار	۳
تعداد خانوارهای تحت سرپرستی یک سرپرست	۴
قوانین حاکم بر ساختار خانوارهای معمولی (خانوار)	۴
تغییرات احتمالی ترکیب یک خانوار معمولی (خانوار) بدون تغییر شناسه خانوار	۴
دلایلی که منجر به ایجاد شناسه خانوار جدید می شود	۵
نحوه به روزرسانی اطلاعات خانوار در سازمان ثبت احوال	۵
سامانه مدیریت خانوار (مشاهده و ثبت درخواست)	۶
نحوه ورود به سامانه خانوار	۷
مشاهده خانوار	۷
ایجاد خانوار جدید	۹
عضویت در خانوار جدید	۹
ایجاد خانوار جدید	۱۱
اعطای سرپرستی خانوار	۱۱
ثبت درخواست	۱۳
اینفوگرافی خانوارهای تک همسر و چند همسری	۱۴

سازمان ثبت احوال در راستای اجرای تکلیف قانونی خود بر اساس مصوبه ۱۶۴۴۹۵ مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ هیأت وزیران در نخستین گام، اقدام به ایجاد اولیه "پایگاه خانوار" ایرانیان مبتنی بر "آئین نامه اجرایی نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی موضوع بند ۲ تبصره ۸ الحاقی به ماده ۱۶۹ مکرر قانون مالیاتهای مستقیم" بر اساس داشته های اطلاعاتی خود شامل پایگاه خانواده و در عین حال تعامل با پایگاه های سایر ذینفعان و سازمانهای همکار نموده است. علاوه بر آن به منظور فراهم آوردن امکان پایش و تکمیل و اصلاح اطلاعات این پایگاه، با همکاری سایر اعضای محترم کارگروه پایگاه خانوار، اقدام به ایجاد "سامانه خانوار" به منظور تعامل با شهروندان ایرانی کرده است، که امید می رود با گذشت زمان براساس بازخوردها و نظرات تکمیلی دریافتی، شاهد بلوغ و بهبود روزافزون آن باشیم.

تعاریف و ملاحظات کلی سامانه خانوار

تعریف انواع خانوار

تعاریف ذیل از مفاد آیین نامه نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ هیأت وزیران، استخراج شده اند:

خانوار معمولی (خانوار): افرادی که بر اساس رابطه خویشاوندی سببی یا نسبی درجه یک از طبقه اول موضوع ماده ۸۶۲ قانون مدنی شامل زن، شوهر، فرزندان و وجود وابستگی اقتصادی و معیشتی با یکدیگر زندگی می کنند.

خانوار مؤسسه ای: محجورین، معلولین غیر قابل توانبخشی، سالمندان نیازمند و سایر افرادی که به موجب قوانین و مقررات مربوط از نظر اقتصادی و معیشتی تحت نگهداری یکی از نهادهای حمایتی قرار داشته تا زمان استمرار شرایط مذکور، در ذیل نهاد حمایتی مربوط و به عنوان خانوار مؤسسه ای منظور خواهند شد.

تعریف سرپرست خانوار

سرپرست خانوار زوج یا زوجه و یا فرد دیگری است که بر اساس ضوابط قانونی، عهده دار مدیریت خانوار می باشد.

تعریف شناسه خانوار

شناسه خانوار عددی است یکه برای تشخیص و تفکیک خانوارها از یکدیگر که از سوی سازمان ثبت احوال به عنوان متولی اصلی آن به هر خانوار تخصیص داده می شود. شناسه خانوار در طول زمان بر اساس تحولات هر خانوار، ممکن است غیر فعال و یا مجدداً فعال گردد.

تفاوت خانواده با خانوار

به طور خلاصه می توان تفاوت خانواده و خانوار را مبتنی بر روابط میان اعضای آن به شکل زیر توصیف نمود:

به مجموعه ای از افراد که به واسطه وجود روابط سببی_نسبی درجه یک (پدر، مادر، همسر و فرزندان خود) و یا احکام قضایی که منجر به برقراری ارتباطات سجلی میان آنها می گردد، **خانواده** گفته می شود.

در صورتیکه **خانوار** بر اساس مفاد "آیین نامه نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی" مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ هیأت وزیران، مجموعه ای است شامل سرپرست و اعضای آن با محوریت مدیریت اقتصادی اعضا توسط سرپرست، که روابط میان آنها می تواند الزاماً خانوادگی نبوده و بر اساس احکام قضائی از جمله سرپرستی، حضانت، قیمومیت و یا سایر ضوابط قانونی مصرح در آئین نامه مذکور، شکل بگیرد. لذا ممکن است چندین خانوار تحت سرپرستی یک فرد قرار گیرند.

تعداد خانوارهای تحت سرپرستی یک سرپرست

وفق آیین نامه نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ هیأت وزیران، تعداد خانوارهای معمولی تحت مدیریت یک سرپرست در شرایط ذیل می تواند بیش از یک خانوار و با شناسه های مختلف باشد:

۱. در صورت تعدد زوجه
۲. در صورت سرپرستی خانوار دیگری به واسطه ضوابط قانونی مصرح در آئین نامه مذکور

قوانین حاکم بر ساختار خانوارهای معمولی (خانوار)

۱. هر خانوار معمولی شامل یک و تنها یک سرپرست و اعضای متشکل آن است.
۲. یک شخص می تواند همزمان سرپرست بیش از یک خانوار باشد، اما عضو نمی تواند همزمان عضو خانوار دیگری باشد.
۳. هر خانوار توسط یک شناسه عددی یک به نام "شناسه خانوار"، مشخص و از سایر خانوارها متمایز می گردد.
۴. در صورتی که خانواری دارای یک عضو باشد (خانواده تک نفره) همان عضو سرپرست نیز محسوب می شود.
۵. اصلاحات ساختار خانوار تنها مبتنی بر موارد و مدارک مثبت رسمی قید شده در "آیین نامه نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی" مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ هیأت وزیران میسر می باشد.

تغییرات احتمالی ترکیب یک خانوار معمولی (خانوار) بدون تغییر شناسه خانوار

۱. افزوده شدن عضو جدید به یک خانوار به دلایل:

- ۱_۱ به واسطه فرزندآوری
- ۱_۲ احکام قضایی همانند قیمومیت، حضانت، امانت، سرپرستی و ...
- ۱_۳ بازگشت دختر زیر ۱۸ سال به خانوار قبلی خود به دلیل جدایی از همسر

۲. حذف عضو از خانوار به دلایل :

- ۱_۲ ازدواج یکی از اعضا و تشکیل خانوار جدید تحت شناسه خانوار دیگری
- ۲_۲ داشتن وسیع اقتصادی یکی از اعضا و درخواست تشکیل خانوار مستقل
- ۲_۳ به دلیل وفات یکی از اعضا
- ۲_۴ طلاق یا متارکه همسر

۵_۲ احکام قضایی نظیر ناسازگاری یا خروج از (قیمومیت، حضانت، امانت، سرپرستی و ...)

۳. تغییر (یا جایگزینی) سرپرست به دلایل:

۱_۳ فوت سرپرست

۲_۳ بر اساس توافق با سرپرست جاری

۳_۳ حجر، غائب یا مفقودالاثر شدن سرپرست

۴_۳ بد سرپرستی

دلایلی که منجر به ایجاد شناسه خانوار جدید می شود

باید توجه داشت که با ایجاد هر خانوار جدید، شناسه خانوار جدیدی ایجاد می گردد. شناسه خانوار حتی با تغییر اعضای آن همچنان به قوت خود باقی خواهد ماند و صرفاً در صورت وفات یا خروج تمامی اعضای آن، نهایتاً غیر فعال می گردد. از دلایل ایجاد شناسه خانوار می توان موارد زیر را نام برد:

۱. ایجاد خانوار جدید برای افراد جامانده از پایگاه خانوار

۲. به واسطه ازدواج جدید سرپرست

۳. به دلیل طلاق در ازدواج دائم، انقضا یا بذل مدت در ازدواج منقطع در صورتیکه زوجه بالای ۱۸ سال تمام باشد، از خانوار منفک و خانوار جدیدی با شناسه ای جدید به سرپرستی وی تشکیل می شود.

۴. صدور احکام قضایی (همانند قیمومیت، حضانت، امانت، سرپرستی، بد سرپرستی) که منجر به ایجاد خانوار جدید شود.

۵. درخواست خروج از خانوار فعلی و ایجاد خانوار جدید با اخذ تأییدیه از مراجع ذیصلاح مبنی بر داشتن وسیع اقتصادی افراد بالای ۱۸ سال.

نحوه به روزرسانی اطلاعات خانوار در سازمان ثبت احوال

در حال حاضر اطلاعات خانوار افراد توسط سازمان ثبت احوال و بر اساس "آیین نامه نحوه تعیین و شناسایی خانوارهای ایرانی و اتباع خارجی" به دو شیوه زیر به روز می گردد:

۱. به صورت خودکار و بر اساس وقایع چهارگانه ولادت، ازدواج، طلاق و وفات که طی فرآیندهای مرسوم کشور در پایگاه سازمان ثبت احوال به ثبت رسیده شوند. در این حالت نیازی به مراجعه فرد جهت به روز رسانی اطلاعات خانوار خود به سامانه خانوار نبوده و خانوار شخص و یا اشخاص مرتبط با واقعه به صورت خودکار به روز خواهند شد.

۲. بر اساس درخواست متقاضی از طریق سامانه مدیریت خانوار همراه با مدارک مثبته مورد نیاز پس از بررسی و موافقت توسط کارشناسان ذیربط سازمان ثبت احوال

شایان ذکر است به منظور تسریع و افزایش دقت در امر رسیدگی به درخواستها، سازمان ثبت احوال در حال مراوده با سایر سازمانهای و نهادهای متولی مدارک مثبته بوده تا این امر حتی المقدور به صورت اعلام خودکار و مبتنی بر سرویسهای هوشمند الکترونیکی و یا حسب درخواست متقاضی و از طریق سرویس الکترونیکی سازمان متبوع به انجام رسند.

سامانه مدیریت خانوار (مشاهده و ثبت درخواست)

هدف غایی سامانه مشاهده و ثبت درخواست خانوار فراهم آوردن امکان نمایش، اصلاح و مشاهده سوابق درخواست خانوار برای شهروندان اعم از سرپرست و یا اعضا می باشد. با این تفاوت که به منظور حفظ حقوق شهروندی و محرمانگی داده، سرپرست قادر به مشاهده و اعمال درخواست اصلاحات برای کلیه اعضای خانوارهای تحت سرپرستی است در صورتیکه اعضا صرفاً قادر به مشاهده اطلاعات خود و سرپرست بوده و تنها قادر به ارسال درخواست اصلاح مرتبط با خود می باشند.

همچنانکه گفته شد بخش های اصلی سامانه خانوار عبارتند از :

۱. مشاهده اطلاعات خانوار

۲. ثبت درخواست اصلاحات

۳. مشاهده سوابق درخواست

شایان ذکر است در این سامانه به منظور رفع شبهه شهروندان، امکانی نیز جهت مشاهده اعضای خانواده خود قرار داده شده است. گردش کار جهت بررسی درخواستها در حال حاضر بدین صورت است که پس از ثبت درخواست توسط متقاضی، در صورت وجود امکان کنترل مکانیزه اطلاعات وارد شده با منابع اصلی آن راستی آزمایی شده و نتیجه در اختیار کاربران بررسی کننده قرار می گیرد. در صورت عدم وجود کنترل های مکانیزه کاربر بررسی کننده درخواست پس از بررسی درخواست شامل اصل درخواست، اطلاعات مدارک مثبت ارسالی مورد نیاز و همچنین توضیحات متقاضی نسبت به راستی آزمایی آنها با منابع اطلاعاتی در اختیار سازمان ثبت احوال و یا سرویس های در اختیار سایر مراجع ذیربط اقدام نموده و پس از حصول اطمینان از صحت آنها نظر کارشناسی خود را ثبت و پس از بررسی مجدد توسط کاربر تأیید کننده، نتیجه نهایی در سوابق درخواست سامانه توسط متقاضی قابل رؤیت می باشد. در صورت رد درخواست و یا لزوم بارگذاری اطلاعات و یا نیاز به مراجعه حضوری متقاضی، موارد لازم در بخش عملیات سابقه درخواست به کاربر اطلاع داده میشود.

نحوه ورود به سامانه خانوار

در صورتی که برای ورود به سامانه خانوار از درگاه "سهیم" (سامانه هویت یکتای ملی ایرانیان) استفاده گردد، پس از احراز هویت موفقیت آمیز از طریق درگاه "هدا" (هویت دیجیتال ایرانیان) و یا "پنجره ملی خدمات دولت هوشمند" پنجره زیر ظاهر می گردد: (شایان ذکر است ممکن است در دوران گذار اولیه به منظور مدیریت هر چه بیشتر ترافیک مراجعین به سایت از درگاه ورودی دیگری نیز که به اطلاع خواهد رسید استفاده شود).

مشاهده خانوار

پس از ورود به سامانه یکی از دو پنجره زیر جهت نمایش اطلاعات خانوار به صورت خودکار و بر اساس اینکه شخص وارد شده سرپرست یا عضو خانوار است، نمایش داده خواهد شد:

پنجره نمایش داده شده هنگام ورود سرپرست

صفحه اصلی

مشاهده خانواده

مدیریت درخواست ها

راهنما

تماس با پشتیبانی

خروج

توجه کنید!

نکته: شما در سامانه خانوار به عنوان سرپرست شناسایی شده اید و می توانید اطلاعات اعضای تحت سرپرستی خود را به تفکیک خانوار مشاهده کنید.

نکته: در صورت عدم تطابق اطلاعات مندرج با وضعیت فعلی خانوار (های) خود و یا وجود درخواست جدید نسبت به ثبت درخواست اقدام نمایید.

ایجاد خانوار جدید +

عضویت در خانوار جدید +

مدیریت درخواست ها

شناسه خانوار: ۰۰۰۰۴۵۷۴۱۱۱۵

شماره ملی	نام و نام خانوادگی	نوع عضویت	عملیات
		سرپرست	
		عضو	اعطای سرپرستی حذف عضو
		عضو	اعطای سرپرستی حذف عضو

افزودن عضو جدید به خانوار +

پنجره نمایش داده شده هنگام ورود عضو

صفحه اصلی

مشاهده خانواده

مدیریت درخواست ها

راهنما

تماس با پشتیبانی

خروج

توجه کنید!

نکته: شما به عنوان عضو یک خانواده در سامانه مدیریت خانوار شناسایی شده اید، می توانید اطلاعات خود و سرپرست خود را مشاهده کنید.

نکته: چنانچه اطلاعات سرپرست شما صحیح نمی باشد و یا نسبت به تغییر وضعیت خانوار خود درخواستی دارید آن را ثبت نمایید.

عضویت در خانوار دیگر +

ایجاد خانوار جدید

شناسه خانوار: ۰۰۰۰۴۵۷۴۱۱۱۵

شماره ملی	نام و نام خانوادگی	نوع عضویت	عملیات
		سرپرست	
		عضو	سرپرستی خانوار فعلی

نکات مهم:

به منظور صیانت از محرمانگی اطلاعات شخصی افراد:

✓ در صورتی که شخص سرپرست خانوار باشد تمام اطلاعات مربوط به خانوارهای زیر مجموعه وی نمایش داده می شود.

✓ در صورتی که شخص عضو خانوار باشد صرفاً اطلاعات خود و سرپرست خانوار نمایش داده خواهد شد.

✓ سامانه به طور هوشمند و بر اساس اینکه فرد وارد شده سامانه "سرپرست" است و یا "عضو" امکاناتی را بر اساس جدول زیر برای ثبت درخواست بررسی تحولات احتمالی خانوار خود فراهم می سازد:

اطلاعات درخواست		
درخواست دهنده	عنوان درخواست	دلایل قابل قبول برای ثبت درخواست
سرپرست	افزودن عضو به خانوار	رابطه خویشاوندی - همسر
		فرزند یکی از اعضای خانوار
		وابستگی اقتصادی / معیشتی
		پازگشت دختر زیر ۱۸ سال به خانوار قبلی خود پس از طلاق
		حضانت / قیمومیت
	حذف عضو از خانوار	طلاق - حذف همسر سابق (و فرزندان غیرمشترک وی) از خانوار
		فوت عضو
		ناسازگاری با عضو
		وسع اقتصادی عضو
		خروج عضو از قیمومیت
		عدم وجود رابطه‌ی خویشاوندی
	ایجاد خانوار جدید	ازدواج
	اعطای سرپرستی	توافق به طور رسمی
	عضویت در خانوار جدید	ازدواج
عضو	عضویت در خانوار دیگر	ازدواج
		عدم وجود رابطه خویشاوندی با سرپرست خانوار فعلی - فرزند سرپرست خانوار مقصد
		عدم وجود رابطه خویشاوندی با سرپرست خانوار فعلی - همسر سرپرست خانوار مقصد
		وابستگی اقتصادی / معیشتی با سرپرست خانوار مقصد
		رابطه حضانت / قیمومیت با سرپرست خانوار مقصد
	ایجاد خانوار جدید	ازدواج
		طلاق
		ناسازگاری با سرپرست
		وسع اقتصادی
		خروج از قیمومیت
	سرپرستی خانوار فعلی	فوت سرپرست
		اخذ سرپرستی براساس توافق یا سرپرست
		اخذ سرپرستی به علت حجر، غائب و مقنونا لاکر شدن سرپرست
		اخذ سرپرستی به علت بدسرپرستی سرپرست

همچنان که مشاهده می گردد علاوه بر امکانات تعبیه در منوی سمت راست پنجره ورود سامانه، به منظور سهولت هر چه بیشتر کلیدهایی نیز جهت ثبت درخواست متقاضیان در صفحه طراحی شده است که عملکرد کلی هر یک در ادامه تشریح خواهند شد.

ایجاد خانوار جدید

در حال حاضر با استفاده از این گزینه همانطور که در تصویر زیر مشاهده می شود، سرپرست قادر به ایجاد خانوار جدیدی علاوه بر خانوار فعلی خود به دلیل ازدواج مجدد تحت سرپرستی خود می باشد. بدین منظور کافی است متقاضی شماره ملی همسر و در صورت لزوم در موارد خاص اطلاعات حکم صادره از دادگاه را در سامانه وارد نماید.

نکته! شایان ذکر است برای مرد مجردی که در حال حاضر سرپرست خانوار تک نفره خود است، ازدواج باعث ایجاد خانوار جدید نشده بلکه همسر به عنوان عضو به خانوار فعلی ایشان اضافه شده و از خانوار قبلی خود افراز می گردد. اما برای مرد متأهل ازدواج جدید منجر به ایجاد خانوار جدید می شود.

ایجاد خانوار جدید

نوع درخواست*

ایجاد خانوار جدید

علت درخواست*

ازدواج

ازدواج

شماره ملی همسر*

توضیحات

☐ برای این درخواست دارای حکم قضایی می باشم

عضویت در خانوار جدید

جهت عضویت در خانوار جدید پس از فشردن دکمه "عضویت در خانوار دیگر" پنجره زیر باز خواهد شد:

✕ عضویت در خانوار دیگر

نوع درخواست*

علت درخواست*

خروج از خانوار فعلی و عضویت در خانوار دیگر

لطفا گزینه مورد نظر را انتخاب کنید

شماره ملی سرپرست جدید*

توضیحات

☐ آیا برای درخواست حکم قضایی دارید؟

✕ انصراف

✓ ذخیره

ایجاد خانوار جدید

جهت ایجاد خانوار جدید پس از فشردن دکمه "ایجاد خانوار جدید" پنجره زیر باز خواهد شد:

ایجاد خانوار جدید / سرپرستی خانوار دیگر

نوع درخواست *

ایجاد خانوار جدید

علت درخواست *

ازدواج

شماره ملی همسر *

توضیحات

آیا برای درخواست حکم قضایی دارید؟

☐

ذخیره

انصراف

در صورت نیاز متقاضی به ایجاد تغییرات در اطلاعات سرپرستی خود، می تواند گزینه سرپرستی خانوار فعلی را استفاده و نسبت به انتخاب تغییر مورد نظر اقدام نماید.

اعطای سرپرستی خانوار

به منظور تغییر سرپرست خانوار فعلی در صفحه مشاهده خانوار بر روی دکمه "سرپرستی خانوار فعلی" کلیک کرده و علت درخواست اخذ سرپرستی را انتخاب می نماید.

ثبت درخواست

با ورود به سامانه و استفاده از دکمه "ثبت درخواست" امکان ثبت انواع درخواست برای شخص وجود دارد. در این فرم نوع درخواست و علت درخواست متناظر نمایش که متقاضی بر اساس نیاز خود باید نسبت به انتخاب یکی از آنها اقدام نماید.

ثبت درخواست

نام: جمشید عبدی
شماره ملی: ۱۲۳۴۵۶۷۸۹۰
نوع درخواست: لطفا گزینه مورد نظر را انتخاب کنید
علت درخواست: لطفا گزینه مورد نظر را انتخاب کنید

اعطای سرپرستی
افزودن عضو به خانوار
ایجاد خانوار جدید
حذف عضو از خانوار

آیا برای درخواست حکم قضایی دارید؟
ذخیره

صفحه اصلی
ثبت درخواست
مشاهده خانوار
راهنما
خروج

ثبت درخواست

نام: ایران زاهد
شماره ملی: ۰۰۲۴۵۳۸۰۲۷۰
نوع درخواست: خروج از خانوار فعلی و ایجاد خانوار جدید
علت درخواست: لطفا گزینه مورد نظر را انتخاب کنید

ازدواج
خروج از قیمومیت
طلاق
ناسازگاری با سرپرست

توضیحات

آیا برای درخواست حکم قضایی دارید؟
ذخیره

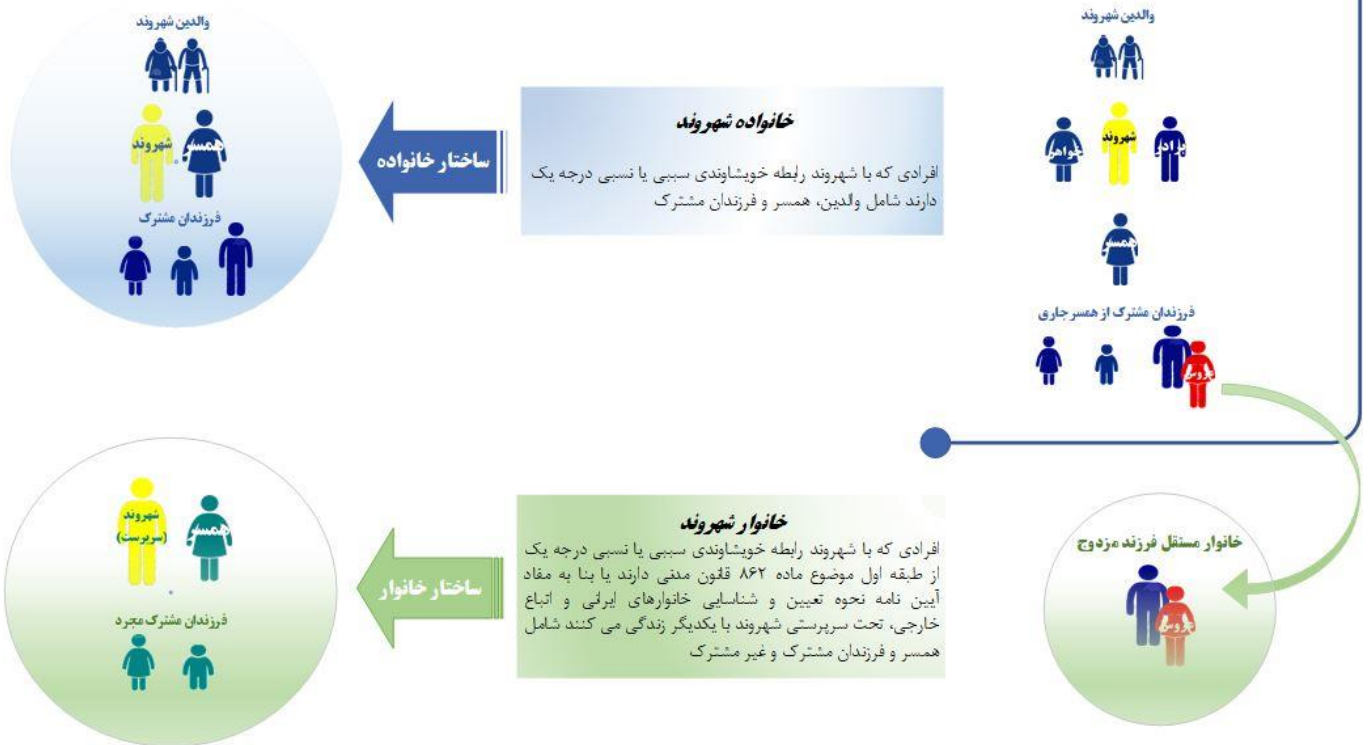
صفحه اصلی
ثبت درخواست
مشاهده خانوار
راهنما
خروج

اینفوگرافی خانوارهای تک همسر و چند همسری

امید است نمایه های بعد منجر به ایجاد درک بهتری از مفاهیم خانواده و خانوارهای تک همسر و چند همسری از نگاه سازمان ثبت احوال گردد:

ساختار خانواده و خانوار تک همسری از نگاه سازمان ثبت احوال

ارتباطات سببی و نسبیه نمونه یک شهروند تک همسر

ساختار خانواده و خانوار چند همسری از نگاه سازمان ثبت احوال

ارتباطات سببی و نسبیه نمونه یک شهروند چند همسر

